EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 17.2.2011
COM(2011) 66 konč.

SPOROČILO KOMISIJE

Predšolska vzgoja in varstvo: najboljši začetek v jutrišnjem svetu za vse naše otroke

SPOROČILO KOMISIJE

Predšolska vzgoja in varstvo: najboljši začetek v jutrišnjem svetu za vse naše otroke

1. UVOD

Prihodnost Evrope bo temeljila na pametni, trajnostni in vključujoči rasti. Za vse tri razsežnosti rasti je bistveno izboljšati kakovost in učinkovitost izobraževalnih sistemov v EU. V tej zvezi sta predšolska vzgoja in varstvo temelj uspešnega vseživljenjskega učenja, družbene vključenosti, osebnega razvoja in poznejše zaposljivosti. Predšolska vzgoja in varstvo dopolnjujeta osrednjo vlogo družine ter imata velik in dolgotrajen vpliv, ki ga ni mogoče nadomestiti s poznejšimi ukrepi. Najzgodnejše izkušnje otrok so podlaga za kakršno koli poznejše učenje. Z zagotovitvijo trdnih temeljev v zgodnjem otroštvu je poznejše učenje učinkovitejše in se pogosteje nadaljuje vse življenje, kar zmanjšuje tveganje za nastanek osipa, povečuje enakost rezultatov izobraževanja ter znižuje stroške, ki bi jih družba imela zaradi izgube talentov in javne porabe v socialnih, zdravstvenih in celo pravosodnih sistemih[1].

Z vodilno pobudo „Mladi in mobilnost“, ki je del krovne strategije EU Evropa 2020, je bila poudarjena vloga ustvarjalnosti in inovativnosti za našo konkurenčnost in dolgoročno ohranitev življenjskega standarda. Zato je bilo v okviru pobude izpostavljeno, da je treba *vsem* mladim omogočiti, da razvijejo svoje talente v največji možni meri. S predšolsko vzgojo in varstvom lahko vsem mladih omogočimo dober začetek v jutrišnjem svetu in prekinemo prenos prikrajšanosti med generacijami.

Visokokakovostna predšolska vzgoja in varstvo zagotavljata znatne koristi na socialnem, ekonomskem in vzgojnem področju. Vloga predšolske vzgoje in varstva je bistvena pri oblikovanju temeljev za izpopolnitev kompetenc prihodnjih državljanov EU, s čimer bomo lahko uresničili srednje- in dolgoročne izzive ter izboljšali usposobljenost delovne sile, ki bo zmožna prispevati k tehnološkim spremembam in se nanje prilagajati v skladu z vodilno pobudo „Program za nova znanja in spretnosti ter nova delovna mesta“[2]. Jasni dokazi kažejo, da udeležba v visokokakovostni predšolski vzgoji in varstvu omogoča znatno boljše rezultate pri mednarodnih preskusih osnovnih znanj, kot sta PISA in PIRLS, enakovredne enemu ali dvema šolskima letoma napredka[3].

Na podlagi visokokakovostne predšolske vzgoje in varstva lahko starši bolje usklajujejo družinske in službene obveznosti ter tako krepijo svojo zaposljivost. Predšolska vzgoja in varstvo pomagata otrokom pri njihovem prihodnjem izobraževanju in vključevanju v družbo, spodbujata njihovo blaginjo ter prispevata k njihovi zaposljivosti, ko postanejo odrasli[4].

Poleg tega sta predšolska vzgoja in varstvo posebno koristna za prikrajšane, vključno s tistimi iz migrantskih okolij in družin z nizkimi dohodki. Otrokom lahko omogočita izhod iz revščine

---

1 Sporočilo Komisije „Učinkovitost in pravičnost v evropskih sistemih izobraževanja in usposabljanja“, (COM(2006) 481).

2 Sporočilo komisije „Program za nova znanja in spretnosti ter nova delovna mesta: evropski prispevek k polni zaposlenosti“ (COM(2010) 682).

3 OECD, *PISA 2009 results: Overcoming Social Background* (2010), zvezek 2, str. 97–8; IEA, *PIRLS 2006 International Report* (2007) str. 158.

4 Sklepi Sveta z dne 26. novembra 2009 o izobraževanju otrok iz migrantskih družin (UL 2009/C 301/07).

in težavnih družinskih okoliščin ter tako prispevata k doseganju ciljev vodilne pobude strategije Evropa 2020 Evropska platforma za boj proti revščini[5].

Visoka kakovost predšolske vzgoje in varstva lahko z uresničevanjem potenciala vseh otrok in krepitvijo njihove vloge znatno prispeva zlasti k uresničevanju dveh krovnih ciljev strategije Evropa 2020: zniževanju osipa pod 10 % in zmanjšanju števila ljudi, izpostavljenih tveganju revščine in socialne izključenosti, za vsaj 20 milijonov.

Trenutno stanje in vloga EU

Večina ukrepov na ravni EU je bila do zdaj usmerjena na povečevanje števila mest v predšolski vzgoji in varstvu za zagotovitev večje udeležbe staršev in zlasti mater na trgu dela. Države članice so se leta 2002 na Evropskem svetu v Barceloni dogovorile, da bodo do leta 2010 zagotovile celodnevno oskrbo v uradnih ustanovah otroškega varstva za vsaj 90 % otrok med starostjo treh let in šoloobvezno starostjo ter za vsaj 33 % otrok, mlajših od treh let. Dosežen napredek je bil neenak. Pet držav je preseglo cilj 33 % za otroke do treh let. Pet držav se temu cilju približuje, vendar večina zaostaja, osem držav pa dosega samo 10 % ali manj[6]. Osem držav je preseglo cilj 90 % za otroke po tretjem letu, tri države se temu cilju približujejo, vendar je pokritost v skoraj eni tretjini držav članic pod 70 %. Ministri za izobraževanje so leta 2009 ta pristop okrepili z določitvijo novega evropskega referenčnega merila, da se do leta 2020 predšolske vzgoje in varstva udeleži vsaj 95 % otrok med četrtim letom in začetkom obveznega izobraževanja. Kot kaže spodnja preglednica, je trenutno povprečje EU 92,3 %, precej držav pa za tem povprečjem znatno zaostaja.

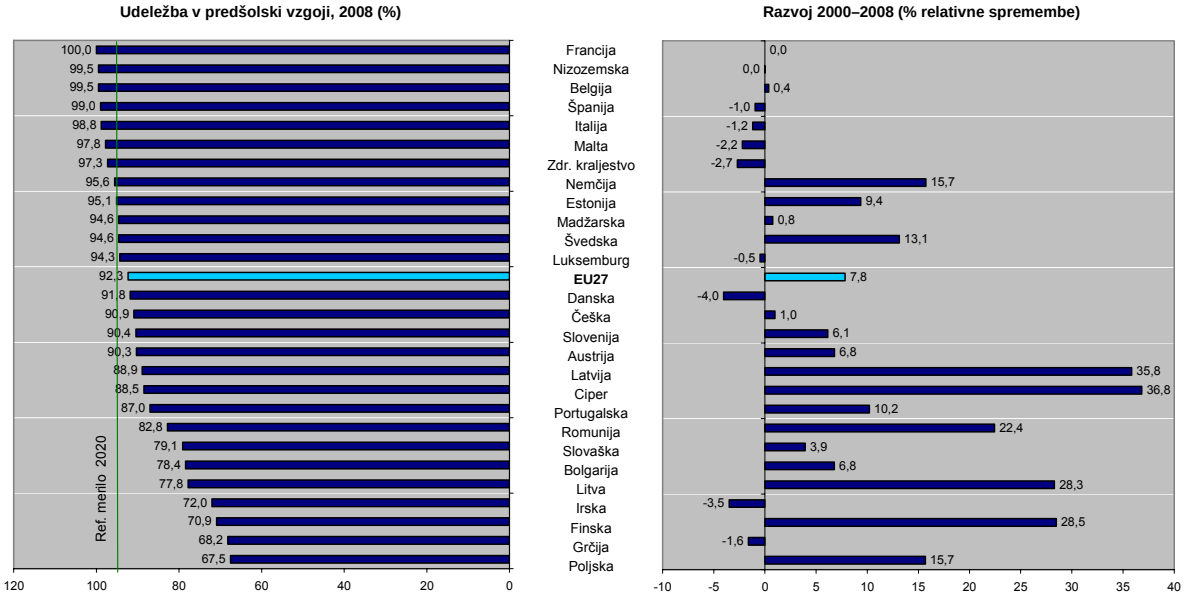

Vir: GD EAC – vir podatkov: Eurostat – UOE[7]

Še veliko prizadevanja je torej potrebnega, da se doseže širša pokritost. Hkrati je treba zagotoviti visoko kakovost predšolske vzgoje in varstva. Države članice so zato v zadnjih letih izrazile željo po tesnejšem sodelovanju pri krepitvi kakovosti predšolske vzgoje in varstva na ravni EU. Ministri so leta 2006 poudarili, da lahko predšolska vzgoja in varstvo

---

5 Sklepi Sveta z dne 11. maja 2010 o socialni razsežnosti izobraževanja in usposabljanja (UL 2010/C 135/02).

6 Delovni dokument služb Komisije „Uresničevanje barcelonskih ciljev glede varstva predšolskih otrok“ (SEC(2008) 2524).

7 Pri podatkih za Združeno kraljestvo je prekinitev v serijah med letoma 2002 in 2003 (starejši podatki so precenjeni). Pri Grčiji so podatki za leto 2008 nadomeščeni s podatki za leto 2007.

zagotovita najvišje stopnje donosnosti v celotnem vseživljenjskem učenem procesu, kar še posebej velja za prikrajšane[8]. Ministri so se leta 2008 dogovorili o vrsti prednostnih nalog za sodelovanje pri vprašanjih šolske politike na ravni EU, vključno z vprašanjem zagotavljanja dostopne in visokokakovostne predšolske vzgoje[9]. Leta 2009 so sprejeli strateški okvir za sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju do leta 2020, s katerim je bilo med prednostne naloge za obdobje 2009–2011 vključeno, da je treba „spodbujati splošen pravičen dostop ter izboljšati kakovost posredovanja znanja in podporo učiteljem v predšolskem izobraževanju“[10].

Predšolska vzgoja in varstvo bosta zaradi svoje vloge pri zmanjševanju osipa in spodbujanju socialne vključenosti v izobraževanju zajeta v strategijah držav članic za obravnavo prednostnih nalog v okviru strategije Evropa 2020. Mnogo držav članic pregleduje in prenavlja celotne sisteme predšolske vzgoje in varstva, pri čemer se njihovi izhodiščni položaji zelo razlikujejo glede stopenj vpisa, ponudbe, kakovosti, virov, zasnove in upravljanja.

Čeprav so za področje predšolske vzgoje in varstva v veliki meri odgovorne države članice, se lahko z ukrepi na ravni EU zagotovi znatna dodana vrednost, in sicer s pomočjo pri opredeljevanju in izmenjavi dobrih praks, spodbujanjem razvoja infrastrukture in zmogljivosti ter podpiranjem raziskovanja različnih vidikov kakovosti in učinkov na tem področju na ravni celotne EU.

To sporočilo je odgovor na zahtevo držav članic po uvedbi procesa sodelovanja, ki jim bo pomagal reševati naslednji dvojni izziv: zagotoviti **dostop do otroškega varstva in vzgoje** za vse, a hkrati **povečati kakovost na tem področju** z dobro usklajenimi storitvami na podlagi skupne vizije o vlogi predšolske vzgoje in varstva, najučinkovitejših **programskih okvirih** in **kompetencah zaposlenih** ter potrebnih **ureditvah na področju upravljanja**.

Nekatere države članice EU se že lahko pohvalijo s primeri najboljše prakse v predšolski vzgoji in varstvu v svetovnem merilu. Komisija namerava z odprto metodo koordinacije državam članicam pomagati pri opredeljevanju, analizi in razširjanju učinkovitih pristopov politike v predšolski vzgoji in varstvu ter prenosu teh pristopov v njihova nacionalna okolja. Z obstoječimi instrumenti, kot so program vseživljenjskega učenja in strukturni skladi, bo podprla inovacije, razvoj osebja in infrastrukturo. Uporabila bo tudi sedmi okvirni program za raziskave in razvoj, da bo spodbudila raziskave, analize in zbiranje podatkov o najučinkovitejših pristopih k predšolski vzgoji in varstvu v EU in drugod.

2 DOSTOP DO PREDŠOLSKE VZGOJE IN VARSTVA

2.1 Splošno dostopna in vključujoča predšolska vzgoja in varstvo

Splošno dostopne, visokokakovostne in vključujoče storitve na področju predšolske vzgoje in varstva so koristne za vse. Otrokom omogočajo razvoj njihovega potenciala, prispevajo pa lahko tudi k aktivni vlogi staršev in ostalih družinskih članov pri povezanih ukrepih za večjo zaposljivost, usposabljanju za delovno mesto, izobraževanju staršev in dejavnostih v prostem času.

Zgodnje otroštvo je obdobje, ko lahko izobraževanje najmočneje vpliva na razvoj otroka in pomaga preprečevati prikrajšanost. Raziskave kažejo, da so revščina in težavne družinske

---

8 Sklepi Sveta o učinkovitosti in pravičnosti v izobraževanju in usposabljanju (UL C 298, 8.12.2006).

9 Sklepi Sveta – Pripraviti mlade na 21. stoletje: agenda za evropsko sodelovanje v šolstvu (UL C 319, 13.12.2008).

10 Sklepi sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“) (UL C 119, 28.5.2009).

razmere najtesneje povezani s slabimi učnimi rezultati. Že pri treh letih nastopijo velike razlike v kognitivnem, družbenem in čustvenem razvoju med otroki iz bogatih in tistimi iz revnih okolij. Brez ustrezne obravnave se te razlike do petega leta pogosto še povečajo. Raziskave iz ZDA kažejo, da je pozitivni učinek predšolske vzgoje in varstva pri otrocih iz revnih okolij dvakrat večji kot pri manj prikrajšanih otrocih[11]. Predšolska vzgoja in varstvo sta zato zlasti koristna za socialno prikrajšane otroke in njihove družine, vključno z migranti in manjšinami[12]. Vendar sta koristna tudi za vse druge socialne skupine, tudi za najvišje na dohodkovni lestvici, njun prispevek k reševanju številnih izobraževalnih problemov pa je lahko trajnejši in stroškovno učinkovitejši od poznejših ukrepov[13].

Predšolska vzgoja in varstvo znatno zmanjšujeta pogostost osipa, ki je tesno povezan s socialno-ekonomsko prikrajšanostjo. Splošno dostopna in visokokakovostna predšolska vzgoja in varstvo lahko zapolnita vrzel na področju socialnega razvoja ter zmožnosti računanja, branja in pisanja med otroki iz socialno privilegiranih okolij in tistimi iz prikrajšanih okolij ter tako prekineta krog neuspešnosti in odtujenosti, ki pogosto povzroča osip, s tem pa tudi prenos revščine med generacijami[14].

Podatki o otrocih iz migrantskih okolij kažejo, da se njihova učna uspešnost na splošno močno razlikuje od uspešnosti domačih učencev, da je v številnih državah članicah druga generacija manj uspešna od prve ter da je stopnja osipa v povprečju dvakrat višja[15]. Migrantske družine pogosto ne poznajo dobro jezika in izobraževalnega sistema države gostiteljice, zato lahko imajo znatne težave, kadar pomagajo svojim otrokom pri učenju. Dokazano je, da lahko udeležba v programih predšolske vzgoje in varstva znatno koristi kognitivnemu in jezikovnemu razvoju migrantskih otrok. Modelni programi v ZDA so pokazali velike pozitivne učinke na poznejši uspeh pri izobraževanju in dohodek pa tudi glede kaznivih dejanj[16]. Zgodnja jezikovna podpora za otroke z drugačnim domačim jezikom znatno pospešuje njihovo pripravljenost na šolo in jim omogoča enak izhodiščni položaj, kot ga imajo sovrstniki.

Položaj romske manjšine je na primer pogosto težji in večina držav članic ima sistematične težave pri zagotavljanju primernih načinov izobraževanja za romske otroke. Čeprav romski otroci bolj potrebujejo pomoč, se na splošno predšolske vzgoje in varstva udeležujejo precej manj kot domače prebivalstvo, zato je povečanje obsega teh možnosti ključni izziv politike v EU. Predšolska vzgoja in varstvo lahko imata ključno vlogo pri premagovanju prikrajšanosti v izobraževanju, s katero se spopadajo romski otroci, kot to dokazujejo nekatere države članice s tekočimi pilotnimi ukrepi za vključevanje Romov ob finančni podpori EU[17].

Glede otrok s posebnimi potrebami so se države članice v okviru Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov zavezale k vključujočim pristopom k izobraževanju[18]. Kljub temu še vedno okoli 2 % evropskih šolarjev obiskuje ločen pouk. Predšolska vzgoja in varstvo

---

11 S.W. Barnett: „*Maximising returns from prekindergarten education*“, (2004) str. 10.

12 J. Bennett: „*Benchmarks for early childhood services in OECD countries*“, *Innocenti Working Paper* (2008), str. 23; Joseph Rowntree Foundation: „*Poorer children's educational attainment*“ (2010).

13 S.W. Barnett: „*Benefits and costs of quality per-school education: evidence based-policy to improve returns*“. Dokument, predstavljen na sedmem sestanku mreže OECD za področje predšolske vzgoje in varstva, (2010), str. 11.

14 Delovni dokument služb Komisije, „Zmanjševanje osipa“ (SEC(2011) 96), str. 15.

15 Sklepi Sveta o izobraževanju otrok iz migrantskih družin (UL C 301, 31.12.2009).

16 D. Nusche: „*What works in migrant education?*“, delovni dokument OECD za izobraževanje št. 22 (2009), str. 27.

17 Dodatne informacije: http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/roma/about_en.cfm?nmenu=2.

18 Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov (2006) so podpisale vse države članice, ratificirala pa jo je večina.

lahko pospešita vključevanje otrok s posebnimi vzgojnimi potrebami ter tako utrdita podlago za njihovo poznejše vključevanje v redno šolanje.

Prispevek predšolske vzgoje in varstva k reševanju navedenih težav pri vključevanju je odvisen od zasnove in financiranja sistema. Dokazano je, da splošni dostop do kakovostne predšolske vzgoje in varstva pomaga bolj kot ukrepi, usmerjeni izključno na ranljive skupine. Usmerjanje predšolske vzgoje in varstva na določene skupine je problematično, ker je v praksi težko zanesljivo opredeliti ciljne skupine, takšno osredotočanje pa udeležence tudi pogosto stigmatizira in lahko povzroči segregacijo v poznejšem izobraževanju. Pri usmerjenih storitvah je poleg tega večje tveganje ukinitve kot pri splošno dostopnih storitvah.

Pomembno se je zavedati, da lahko predšolska vzgoja in varstvo, kakor koli kakovostna sta že, le delno ublažita prikrajšanost zaradi revščine v družini ali socialno-ekonomskega položaja. Če želimo s kakovostno predšolsko vzgojo in varstvom otrokom iz prikrajšanih okolij zagotoviti večje dolgoročne koristi, ju je treba povezati s pobudami na drugih področjih politik (zaposlovanje, stanovanjsko vprašanje, zdravje itd.) v okviru celovite strategije.

2.2 Učinkovito in pravično financiranje

V skladu s preglednico je donosnost vlaganj v predšolsko vzgojo najvišja, in sicer zlasti za tiste iz prikrajšanih okolij, vlaganja v poznejše izobraževanje pa so pogosteje nesorazmerno koristna za otroke iz višjih socialno-ekonomskih okolij.

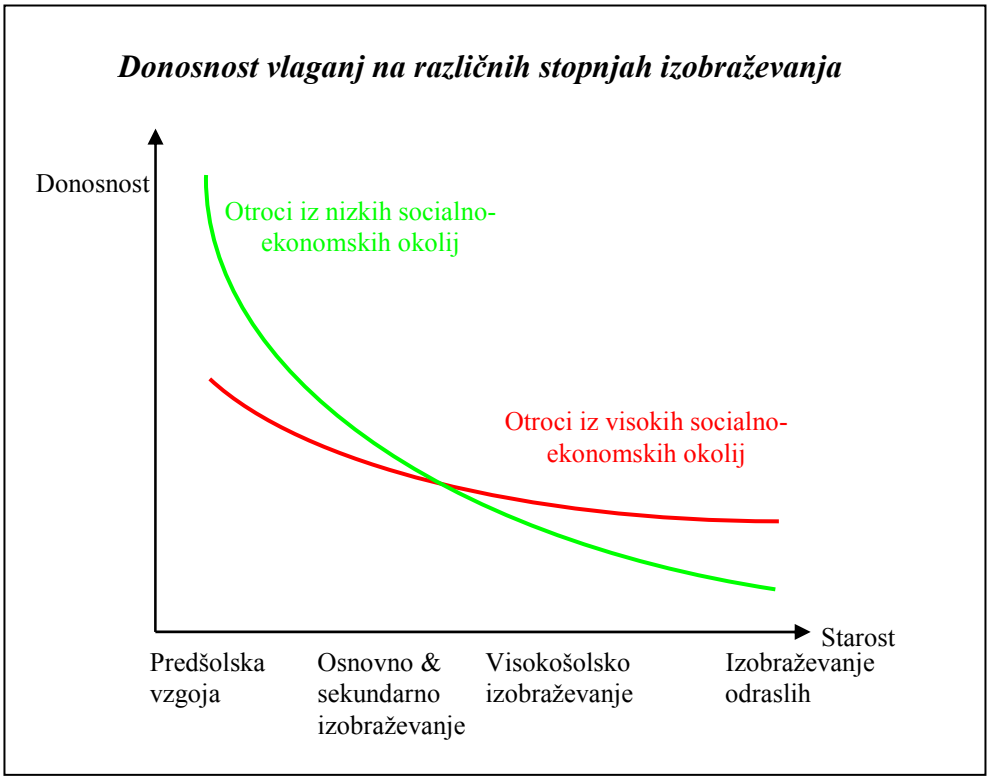

Vir: COM(2006) 481, str. 4.

Stroški na otroka v predšolski vzgoji in varstvu so lahko vsaj tako visoki, kakor tisti v šolstvu, zlasti če so storitve visokokakovostne, vendar raziskave kažejo, da se lahko s kakovostno predšolsko vzgojo in varstvom razmerje med stroški in koristmi izboljša. Drugače povedano,

z večjimi vlaganji v zgodnjem otroštvu se lahko *prihranijo* poznejši stroški[19]. Vendar je v večini držav članic javna poraba za vzgojo na otroka v zgodnjem otroštvu nižja od porabe v ostalih obdobjih izobraževanja[20].

Javni in zasebni sistemi financiranja predšolske vzgoje in varstva v državah članicah se znatno razlikujejo. Vse evropske države predšolsko vzgojo in varstvo za otroke po tretjem letu financirajo ali sofinancirajo z javnimi sredstvi, manj kot polovica držav članic EU pa krije večino stroškov brez potrebnih družinskih prispevkov. Predšolska vzgoja in varstvo za otroke pod tremi leti se pogosto financirata zasebno. Nekatere države članice za zagotavljanje predšolske vzgoje in varstva ogroženim skupinam omogočajo dodatno finančno in kadrovsko podporo ter finančne spodbude za zvestobo delodajalcu.

Zaradi večjega poudarka, ki ga države članice namenjajo politikam predšolske vzgoje in varstva, ter posledic proračunskega krčenja je treba nujno zagotoviti, da se sredstva uporabijo na najučinkovitejši način.

Zasebne storitve sicer lahko zmanjšajo javne izdatke ter staršem omogočijo večjo izbiro in nadzor, vendar to ne sme omejevati razpoložljivosti visokokakovostnih storitev za vse. Družine z nizkimi dohodki pogosteje najbolj potrebujejo otroško varstvo zgodaj in po najnižji možni ceni, vendar svojim otrokom storitev predšolske vzgoje in varstva, ki so na voljo na trgu, velikokrat ne morejo privoščiti.

3. KAKOVOST PREDŠOLSKE VZGOJE IN VARSTVA

3.1 Vzgojno-varstveni programi

Predšolska vzgoja in varstvo morata biti oblikovana tako, da izpolnjujeta raznovrstne kognitivne, čustvene, socialne in fizične potrebe vseh otrok. Te potrebe se zelo razlikujejo do potreb starejših, šoloobveznih otrok. Raziskave potrjujejo, da se otroci najbolj oblikujejo v prvih letih življenja. V tem obdobju se zgradijo temelji njihovih glavnih navad in vzorcev, ki jih ohranijo vse življenje.

Osvojitev nekognitivnih kompetenc (kot so vztrajnost, motiviranost, zmožnost komunikacije z drugimi itd.) v zgodnjem otroštvu je bistvena za vse vrste učenja in uspešno vključevanje v družbo v prihodnosti, zato bi morali programi predšolske vzgoje in varstva poleg kognitivnega učenja obsegati tudi socializacijo in vrsto nekognitivnih vidikov. Poleg tega je bistveno povezovanje varstva in vzgoje, pri tem pa ni pomembno, ali je sistem razdeljen na a) otroško varstvo od rojstva do tretjega leta in b) predšolsko vzgojo od tretjega leta do začetka šole ali pa temelji na enotnem modelu, ki zajema vse starosti od rojstva do začetka obveznega šolanja[21].

Glede na široko izbiro pristopov, ki se trenutno uporabljajo v EU, se je pomembno osredotočiti na vprašanje kakovosti in ustreznosti programov ter preučiti in uporabiti dobre izkušnje v državah članicah, da bosta imela predšolska vzgoja in varstvo čim boljše učinke.

3.2 Osebje

Usposobljenost osebja je bistvena za kakovost predšolske vzgoje in varstva. Pritegniti, izobraziti in ohraniti ustrezno usposobljeno osebje je zahtevna naloga. Trendi povezovanja otroškega varstva in vzgoje povečujejo profesionalizacijo osebja v predšolski vzgoji in

---

19 M.E. Lamb: „*Nonparental child care: context, quality, correlates and consequences*“, v W. Damon in dr., *Handbook of Child Psychology* (1998).

20 OECD, *Doing better for children* (2009), str.15.

21 Poročilo Eurydice: *Early Childhood Education and Care in Europe: Tackling Social and Cultural Inequalities* (2009), str. 29.

varstvu, kar vključuje višje in raznovrstnejše zahtevane stopnje izobrazbe, višje plače, boljše delovne pogoje, čeprav je splošni profil osebja zelo različen. Še vedno prevladuje težnja, da se „vzgoja“ dodeljuje usposobljenemu, varstvo pa manj usposobljenemu osebju, zaradi česar je vzgojno-varstveni proces posameznega otroka pogosto premalo kontinuiran.

Poleg tega številne naloge, ki jih opravlja osebje v predšolski vzgoji in varstvu, in raznovrstnost otrok v njegovi oskrbi zahtevajo nepretrgano spremljanje pedagoške dejavnosti in sistematični pristop k profesionalizaciji. V mnogih državah je usposabljanje za delo z otroki, izpostavljenimi tveganju, sestavni del osnovnega usposabljanja, vendar mnogi drugi vidiki raznovrstnosti niso zadostno upoštevani. Osebje v predšolski vzgoji in varstvu ima tudi redko enake možnosti uvajanja, usposabljanja na delu in stalnega strokovnega razvoja kot učitelji v šolah.

Kljub napredku številnih držav članic pri večji profesionalizaciji in specializaciji osebja v predšolski vzgoji in varstvu je osnova v mnogih državah nizka, zato bo izboljšanje tega položaja pomemben del razvoja storitev na tem področju.

Zelo pomembno je vprašanje enakovredne zastopanosti spolov zaposlenih v predšolski vzgoji in varstvu, med katerimi so skoraj same ženske. To vprašanje je zaskrbljujoče že dlje časa. Nekaj držav si je zastavilo cilje glede zaposlovanja moških v predšolski vzgoji in varstvu ali skušalo zmanjšati neenakovredno zastopanost spolov s preoblikovanjem poklica[22]. Nujno je treba povečati privlačnost poklicne poti v sektorju predšolske vzgoje in varstva za moške v vseh državah članicah.

3.3 Upravljanje predšolske vzgoje in varstva

Koristi kakovostne predšolske vzgoje in varstva so dolgoročne, zato mora na njih temeljiti preostali izobraževalni sistem, da se dobre osnove ne izgubijo.

Sistematičen pristop k storitvam predšolske vzgoje in varstva zajema tesno sodelovanje med različnimi področji politik, kot so politika izobraževanja, zaposlovanja in zdravja ter socialna politika. S takim pristopom lahko nacionalni organi enostavneje in učinkoviteje organizirajo in upravljajo politike ter združujejo vire za otroke in njihove družine. Za to je potrebna usklajena skupna vizija vseh zainteresiranih strani, vključno s starši, skupen okvir politik s skladnimi sistemskimi cilji ter jasno opredeljene vloge in odgovornosti na nacionalni in lokalni ravni. Takšen pristop storitvam predšolske vzgoje in varstva poleg tega pomaga pri boljšem odzivanju na lokalne potrebe. Države članice se lahko z izmenjavo politik in sodelovanjem na ravni EU veliko učijo o dobrih praksah drugih držav na tem pomembnem področju.

Za nemoten prehod iz ene institucije v drugo (npr. iz predšolske vzgoje v osnovno šolo) sta potrebni učinkovita komunikacija med institucijami in kontinuiteta vsebine in standardov. Poleg tega so zaradi vse večje socialne raznovrstnosti v EU in zahtevnega prilagajanja naraščajoči različnosti socialno-kulturnih okolij prehodi od družine v predšolsko vzgojo in varstvo ter med različnimi starostnimi skupinami v okviru iste institucije vedno pomembnejši.

Mehanizmi za zagotavljanje kakovosti v predšolski vzgoji in varstvu morajo običajno temeljiti na dogovorjenem pedagoškem okviru, ki zajema celotno obdobje od rojstva do šoloobvezne starosti. Takšni okviri so širši od tradicionalnih vzgojnih programov in lahko opredeljujejo zahteve glede usposobljenosti osebja, pedagoške usmeritve in standarde ter regulativni okvir za storitve predšolske vzgoje in varstva. Poleg tega lahko določijo ciljne rezultate, s katerimi se lahko spremlja otrokov razvoj v sodelovanju s starši in osebjem ter

---

22 OECD, *Starting strong* II (2006), str. 170–171.

olajša otrokov napredek na nadaljnje stopnje izobraževanja. S temi okviri se lahko vzpostavijo usklajeni sistemski standardi, na podlagi katerih se lahko merijo rezultati in izvajajo mehanizmi za zagotavljanje kakovosti.

4. SKLEP

To sporočilo je izpostavilo potrebo po izboljšanju predšolske vzgoje in varstva v EU. Obstoječe kvantitativne cilje je treba dopolniti z ukrepi za boljšo dostopnost in kakovost storitev. V odgovor na zahteve sklepov Sveta iz let 2008 in 2009 za boljše sodelovanje na področju politik predšolske vzgoje in varstva ter zaradi izziva novega evropskega referenčnega merila o udeležbi v predšolski vzgoji in varstvu je v sporočilu zajet predlog programa za obravnavo ključnih vprašanj dostopnosti in kakovosti v državah članicah, ki ga bo z ukrepi podprla Komisija. Program je povzet spodaj. Ukrepi naj bi se usklajevali na podlagi odprte metode koordinacije, osredotočeni pa naj bi bili na opredeljevanje in analizo skupnih izzivov, modele dobre prakse ter možnosti prenosa uspešnih pristopov v druge sisteme.

Predšolska vzgoja in varstvo imata pomembno vlogo pri zmanjševanju osipa, zato morajo države članice ključnim izzivom in možnim rešitvam na tem področju dati vidno mesto v svojih nacionalnih programih reform za reševanje prednostnih nalog v okviru strategije Evropa 2020. Nujno je treba omogočiti učenje na podlagi dobrih praks in izkušenj v EU ter tako izboljšati kakovost politike na področju predšolske vzgoje in varstva.

Predlog programa za sodelovanje med politikami držav članic

Dostop do predšolske vzgoje in varstva

- zagotavljanje učinkovite predšolske vzgoje in varstva za večje vključevanje in manjši osip,
- večja dostopnost kakovostne predšolske vzgoje in varstva za prikrajšane otroke, migrante, romske otroke (kot so pobude za udeležbo za prikrajšane družine, prilagajanje storitev glede na potrebe družin ter izboljšanje dostopnosti in dosegljivosti),
- zbiranje podatkov o prednostih in učinkih splošno dostopnih storitev v primerjavi z usmerjenimi storitvami,
- oblikovanje učinkovitih modelov financiranja in primernega ravnotežja med javnimi in zasebnimi naložbami.

Kakovost predšolske vzgoje in varstva

- zagotovitev primernega ravnotežja med kognitivnimi in nekognitivnimi elementi v vzgojno-varstvenih programih,
- spodbujanje profesionalizacije osebja v predšolski vzgoji in varstvu: katere kvalifikacije so potrebne za posamezno delovno mesto,
- pritegnitev, izobraževanje in ohranitev ustrezno usposobljenega osebja v predšolski vzgoji in varstvu na podlagi razvoja primernih politik,
- izboljšanje enakovredne zastopanosti spolov med zaposlenimi v predšolski vzgoji in varstvu,
- premik k sistemom predšolske vzgoje in varstva, ki povezujejo varstvo in vzgojo ter izboljšujejo kakovost, pravičnost in učinkovitost sistema,
- pomoč mladim otrokom pri prehodu od družine v vzgojo/varstvo ter med izobraževalnimi stopnjami,
- zagotavljanje kakovosti: oblikovanje doslednih in dobro usklajenih pedagoških okvirov, ki vključujejo zainteresirane strani.

V pomoč bo Komisija:

- spodbujala opredeljevanje in izmenjavo dobrih politik in praks z odprto metodo koordinacije v izobraževanju in usposabljanju z državami članicami (*ET 2020*),
- podpirala razvoj inovativnih pristopov z mednarodnimi projekti in mrežami v okviru programa vseživljenjskega učenja,
- zagotavljala podporo za raziskovanje na tem področju v okviru sedmega okvirnega programa za raziskave in razvoj,
- države članice spodbujala k naložbam na tem področju prek strukturnih skladov, zlasti s pomočjo za usposabljanje osebja in razvoj dostopne infrastrukture.
-